

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԵՍՆԵՐ ՄԻԻԹԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ՄՈՒՐԱՏ-ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ — ՎԵՆԵՏԻԱ

Երբ կրկին ու աւելի անգամներ կը հարկաւորուինք նկարագրել ուրուագծել հանգէսի մը՝ որ ամէն տարի նոյն շրջանին, նոյն միջավայրին մէջ և նոյն ոճով կը կատարուի, կարծես վարանում մը կը տիրէ և երկիւղ մը՝ չափուած ու ձեւուած՝ բաներ ըսելու, որոնք ձանձրոյթ և տաղտուկ պիտի պատճառեն ընթերցողին:

Եւ սակայն, օրեր անցնելէ վերջ ալ, երբ կը վերլիչենք տարիներու աշխատանքն ու քրտինքը որ կը բերեղանայ վարժարանի սրբավայրին մէջ և ակնակուռ պսակ կը կազմէ կրթիչ հաստատութեան, վաստակաւորներուն և մանաւանդ ազգին ճակատը պճնելու. երբ կը պատկերացնենք քննութեանց տենդոտ և յուսադրիչ պահերը՝ այնքան առատ հոնձքով, ու աւարտին՝ այնքան զուարթ, գոհունակ և պատրաստ աչքեր ու դէմքեր. մրցանակի և վկայականներու բաշխումին անմոռաց վայրկեանը, ուր պահ մը կարծես իրարու կը խառնուին յաղթանակ ու լքում, սէր և արցունք. վերջապէս չնաշխարհիկ ու երազային շրջանի մը փակումը և բացումը վարադրոյրին՝ մեծ, խոր, լոյսի և ըստուերի խաղերով բեմին, որուն վրայ՝ ոչ ոք կրնայ վճռել թէ արդեօք իրեն համար կատակերգութիւն թէ ողբերգութիւն մը պիտի կատարուի. պահ մը, ուր չինն ու նորը, իրականութիւն և ակնկալիք զարմանալի կերպարանք մը կու տան հանգիսին, կը զգանք որ միշտ նոր և իրական է պատկերը, նոր՝ սրտերու բաբախը, նոր՝ կեանքի ասպարէզը որ կը բացուի, նոր և դժնդակ պայքարը՝ որուն մէջ նետուելու ճակատագրական ժամն է հասեր: Նոր ու դառն արցունքներ՝ կարօտի և յիշատակներուն՝ որոնք թերեւ թաքուն կսկիծներ կը յայտնեն, և սէրը՝ գեղեցիկ, ազնուական ու թանկագին՝ իր գրողը կը գնէ այդ պահերուն, գրող մ՝ յաւիտենական ըլլալու չափ պինդ ու խոր: Այդ արցունքները տեսանք մեր աչքով՝ շրջանաւարտներու մեկնումի պահուն, երբ հեռագէտէ կը ծածկուէին անոնց աչքէն Մ. Ռաֆ. վարժարանն և ամբողջ «Վենետիկ և իւր կոնտոլներ»:

Յուշիս ի առաւօտն էր: Մ. Ռաֆ. վարժարանի չքնաղ ու բարեպաշտիկ մատուռը լոյսերով ողողուն՝ խունկ և աղօթք կը բուրդէր: Մրցանակի և վկայականներու ստացման և բարեմաղթութեանց բաժակներէն առաջ երկնքի օրհնութիւնն և ս. Սեղանին անմահական ճաշակն էր որ կը սփռէր բարի և յոյսերով լի պարմանին. կը միանար նաեւ յորդորականը Ռաֆ. տիս Գերյ. Աբբազօր՝ որ Ս. Պատարագը կը մատուցանէր:

Ներշնիկ բախտ մը անշուշտ, զոր չէ կարելի գտնել ամէն վարժարանի մէջ, և կեանքի պայքարին մէջ նետուող երիտասարդութիւնը շատ անգամ իր ցաւալի անկումներուն մէջ կը զգայ թէ որքան կարեւոր է գիտութեան քով Գերագոյնին հաւատքը, կրօնքի սրբութիւնը իր զօրեղ միջոցներով, ըլլալու համար բարձր ու խոնարհ՝ միանգամայն, և անսպառք ընթանալու համար փոթորիկոտ ուղիներու մէջէն:

Ժամը 10,30ին արդէն հրաւիրեալներու հոծ բազմութիւնը խոնած էր վարժարանին շքեղ դահլիճին մէջ՝ նախագահութեամբ Ռաֆ. Գերյ. Աբբազօր, որու աջին ու ձախին բազմած էին քաղաքիս եկեղեցական ու քաղաքական և զինուորական բարձրաստիճան ներկայացուցիչներ, Ֆրանսական և ռուսական հիւպատոսները, ուսուցչական մարմինը, ազգային գաղութը, բարեկամներ ու ծանօթներ, Ռաֆ. տիս Հայրերն ու աշակերտութիւնը:

Մուրատ-Ռաֆայէլի քայլերգէն վերջ՝ զոր շեշտուած խանդով երգեցին սաները երաժշտախումբին հետ, Նուրհան Աղլամիշեան՝ յանուն իր տասը շրջանաւարտ ընկերներուն, ազնիւ և սրտայայտ խօսքեր ուղղեց վարժարանիս տեսչութեան և Միխիթարեան Միաբանութեան՝ հանդէպ այնքան գուրդուրանքին, գիտական ու կրթական այնքան բարեբնեւորուն համար՝ որոնք շուրջուած էին իրենց՝ քառամեայ շրջանով մը, պատրաստելով իրենց մէջ գաղափարի մարդը, նուիրուած իր Ազգին, իր Հայրենիքին և անոր սրբութեանց գաւաին:

Նման ազնիւ խղճերով արտայայտուեցաւ նաեւ շրջանաւարտ Հրայր Ասլանեան՝ խաղերէն լեզուով, աւելցնելով յորդանքի և երախտագիտութեան խօսքեր իտալիոյ և անոր ներկայ վարչութեան որ միշտ հիւրընկալի և խնամակալի ու բարերարի դերն ունի վարժարանիս հանդէպ: Յարութիւն իմինեան փոքրիկն ալ սահուն ֆրանսերէնով մը շնորհակալութիւն յայտնեց Ֆրանսական հիւպատոսին՝ վարժարանիս հանդէպ ունեցած յատուկ խնամքին՝ յանուն իր մեծ կառավարութեան:

Հուսկ բեմ բարձրացաւ վարժարանիս Ուսումնապետը՝ Հ. Գերդօ վրդ. Ոսկեան, պարզելով ամփոփ տեսութեան մը մէջ՝ գալոցին հիմնական ծրագիրներուն համեմատ կատարուած տարեկան տշխատանքը, թափուած քրտինքը և

ձեռք բերուած գոհացուցիչ արդիւնքը գիտական և կրթական բոլոր մարդերուն մէջ:

Յիշատակեց տեսչութեան սարքած շարքը ամսօրեայ գիտական-գեղարուեստական-բարոյական բանախօսութիւններուն՝ զորս կատարած էին ներքին և արտաքին ուսուցիչներ՝ գիտութեան աշակերտութեան անդրադոյն զարգացման և օգտակար ու հաճելի սփոփանքներու:

Անդրադարձաւ մի առ մի դէպքերուն և կարգադրութիւններուն կամ փոփոխութեանց ուսուցչական մարմինն և գալոցի առօրեայ կեանքին մէջ. շնորհակալութիւն յայտնեց ուսուցչական մարմինն՝ իր բերած խղճամիտ աշխատութեան և գործակցութեան ուսման և կրթութեան բաժիններուն մէջ, շնորհակալութիւն յայտնեց իտալիոյ և Ֆրանսայի Պետութեանց,

ՄՈՒՐԱՏ-ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ 1934-Ի ԾՐԱՅԱՄԱՐՏՆԵՐԸ

Ագամեան Յակոբ	Պուրբէշէն,	Ծն. ի	Պուրբէշ
Աղլամիշեան Նուրհան	»	»	Տրապիզոն
Ասլանեան Հրայր	»	»	Վառնա
Երկանեան Յարութիւն	Սոֆիայէն	»	Սոֆիա
Կապուտիկեան Թադէոս	Պուրբէշէն	»	Կալաց
Մաւեան Ժիրայր	Պուրկազէն	»	Զմիւռնիա
Յակոբեան Արմիկ	Անաբայէն (Ռուսիա)	»	Անաբա
Յակոբեան Նուպար	»	»	»
Տէյիրմէնճեան Նորայր	Քոստանցայէն	»	Քոստանցա
Քէշէշեան Խաչատուր	Նովորոսիսք (Ռուսիա)	»	Նովորոսիսք

և Տանթէ Ալիկիերի ընկերութեան վենետիկան ներկայացուցչին, Ուստիս Գերարդիէ Աբբա-
ձօր և Մ. Ռաֆ. Ն. Ա. Միութեան որոնք վար-
ժարանիս հանգէպ ունեցած համակրութեան և
աշակերտաց քաջալերութեան համար նուէրներ
ղրկած էին՝ յաջողակներուն բաշխուելու:

Յարգելի Ուսումնապետ Հայրը գոհունակ շեշ-
տով մը խօսքն ուղղեց շրջանաւարտ տասնեակ
սաներուն՝ ուրախակցելով անոնց, որ քառամեայ
շրջանի մը մէջ ջանքով և յարատեւութեամբ
նուիրելով վարժարանին ուսումնական և կըր-
թական հրահանգներուն՝ արժանացեր էին Լի-
կէնական վկայականին:

Հրաւիրեալներու և կրտսեր սաներու խան-
դավառ ու խնդակից ծափերուն մէջ անոնք ըս-
տացան իրենց վկայականները բարձրաստիճան
անձերէ, ուսուցիչներէ և իրենց ազգականնե-
րու ձեռքէն:

Ուսումնապետ վրդ.ը շարունակելով իր խօս-
քը՝ տուաւ անոնները այն աշակերտներուն, ու-
րոնք ուսման և բարի վարքի մէջ ընդհանուր
կերպով առաջնութիւն չաճած էին:

Շրջանաւարտներէն Ադամեան Յակոբ կ'ար-
ժանանար Մուրատ - Ռաֆ. Նախկին Աշակեր-
տաց Միութեան կողմէ հայերէնի համար սահ-
մանուած նուէրին՝ դաստակի ժամացոյց մը -
նկատուելով յաջողագոյնը յաջողներու մէջէն:

Բարի վարքի մրցանակներուն՝ զորս շնորհեց
Ուստիս Գեր. Ս. Աբբաձայրը - ոսկի և արծաթ
մետալ - արժանացան Գաթիթանճեան Պօղոս,
Եղիազարեան Ժիրայր, Գասպարեան Առան և
Զէյթունլեան Յակոբ:

Պետութեանց և Տանթէ Ալիկիերի մրցա-
նակները՝ կազմուած իտալերէն և ֆրանսերէն
գրքերէ՝ ընդունեցան իւրաքանչիւր դասէ չորս
սաներ առաջնութեան կարգով:

Ե. Դասէն. Եղիազարեան Ժիրայր, Տէվլէթեան
Հրանդ, Պորանեան Կարապետ, Գաղէղեան
Ստեփան:

Գ. Դասէն. Կիրակոսեան Վիկտոր, Պոտիկեան
Յակոբ, Սողոյեան Եղուարդ, Տամատեան
Խաչիկ:

Բ. Դասէն. Գասպարեան Առան, Մնտիկեան
Զաւէն, Աշրաֆեան Յովսէփ, Տամատեան
Գրիգոր:

Ա. Դասէն. Էթմէքճեան Մանուկ, Ապոյեան
Հրաչ, Զէյթունլեան Յակոբ, Խանբաշեան
Արա:

Հանդէսին միջանկեալ պաշտօնին սաները ը-
սեցուցին գեղեցիկ խմբերգներ Մէնտէլսոնէն,
Կուենյէն և Կոմիտաս Վրդ.էն (Հովիւը սարում):

Երաժշտախումբը, կազմուած միայն վարժա-
րանի սաներէն, ընկերակցութեամբ ջութակի և
դաշնամուրի ուսուցիչներուն, նուագեց սիրուն
երգեր: Խումբին մէջ կը փայլէին Քէշիշեան
Խաչատուր, Կիրակոսեան Վիկտոր, Գալֆա-
յեան, Գրիգոր և Պոյաճեան Յակոբ:

Հանդէսն աւարտեցաւ «Բամ փորոտան» ու,
որ սաներու հոգիէն դուրս կը պոռթկար ան-
հուն կարօտով մեր հեռաւոր հայրենիքին:

Ճաշի ժամուն հոգեբուի խօսքեր ուղղեց շր-
ջանաւարտներուն ուսուցչական մարմին կող-
մէն՝ Գեր. Տէ Լուքա, իտալերէն լեզուի և մա-
տենագրութեան վարժապետը, տալով անոնց
խորհուրդը՝ երջանիկ կեանքի, յիշատակ մը սի-
րող սրտի, և ողջոյն մը հրաժեշտի, որքան ան-
կեղծ նոյնքան յուզիչ: Իրմէ վերջ ողջերթի ջեր-
մագին խօսքեր ըսին նաեւ Գերմաներէնի ու-
սուցիչը, Վենետիկեան մամուլի ներկայացուցիչը
և այլն:

Անոնցմէ վերջ վարժարանին յարգելի տեսուչ
Հ. Քերոբէ վ. Զրաքեան՝ տեսչութեան, աշա-
կերտութեան և մանաւանդ յանուն շրջանա-
ւարտներուն՝ յարգանքի և շնորհակալութեան
ջերմ զգացումներ յայտնեց Ուստիս Գեր. Ս.
Աբբաձօր թէ անցելոյն և թէ ներկայիս ցոյց
տուած այնքան խնամքներուն համար:

Ամէն ինչ աւարտած էր: Հնչեր էր մեկնումի
ժամը անոնց՝ որոնց իր հուսկ բանքը կ'ուղղէր
Գեր. Ս. Աբբաձայրը սրտի զեղումով:

Ու կը մեկնէին անոնք այնքան յուզումով
որքան խնամք վայելած էին, որքան յիշատակ-
ներ ունէին. կը մեկնէին այն բարձր ու խորին
ներշնչումներով՝ զորս ստացած էին նուիրական
պաշի մը մէջ, երբ քննութեանց աւարտի վա-
ղորդային խմբովին ուստի եկած էին Միութար
Աբբաձօր սրբազան շիրմին, և լսած էին կեն-
դանի բարբառով խնդակցութեան հետ հայրենի
յորդորն ու խրախոյսը Ուստիս վեհին նուի-
րուելու Ազգին՝ բարւոյն, աղնուին և գեղեցկին
ճամբով:

«Երթաք բարեալ» կ'ըսէինք մենք ալ անոնց
կտակի մը պէս աւանդելով սրտառու ձայն մը՝
որ նոյն պահուն մեզի կը հասնէր Աղլանտեանի
ափերէն. «Մաքրակրօն Հայր. արդեօք երկրորդ
Պէշկիրաշէան մըն ալ չէ՞ք կարող տալ մեր ազ-
գիւն, որ կրկին հնչեցնէր «ի բիւր ձայնից» մը
եւս, որ ներկայ ամօրայի և ազգաբանի փորո-

րիկը կ'ստեցնէր. չեմ խորհիր քե' և ե ժա-
մանակ մեր ազգիւն մէջ այս տեսակ եղբայրա-
տեցութեան որով ցանկաւ ըլլայ»:

Պիտի ուղեւոր ըսել հոգեւին. «Աղնիւ սաներ,
լսեցէք աղերսարկու ձայնը՝ որ ձեր պաշտելի
ազգիւնն է, գործեցէք սիրոյ գրօշին տակ՝ ուր
պիտի հաւաքէք ազգին բեկորները, ուր պիտի
սրբէք արցունքներ, ուր սիրոյ համբոյրը ժը-
պիտներ պիտի ծնանի և Մայր Հայաստան խըն-
դութեան արցունք թափէ»:

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐՁԱՐԱՆ - ՍԵՒՐ (ՓԱՐԻՉ)

Վեցերորդ տարին է որ կը բոլորէ Փարիզի
Սամ. Մուրատեանը. ան գաղութաշայուծեան
և մանաւորապէս Փարիզի միակ շօշափելի և
միսթարական կեդրոնն է՝ ուր կը վառի հայու-
թեան սրբազան հուրը, ուր կը բացուին նորա-
նոր մանուկներ գեղեցիկ ծաղիկներով:

Այս տարի իր անդրանիկ հունձքը տուաւ,
երբ ինը պատանիներ դարգացած, դաստիա-
րակուած հոյու հոգեով և եւրոպական մտքով
կու գան խառնուելու այն ընդարձակ և փա-
ռաւոր շարքին որուն օղակները կը կազմուին
Պէշկիթաշէաններէ, Վարուժաններէ, Արփի-
արներէ, Թերզեաններէ:

Հայ ազգը խլուած իր արմատներէն, իր սըր-
բազան հոգիներէն, այս ահաւոր իրականութեան
մէջ գրեթէ ոչինչ ունի միսթարական, երբ մա-
նաւանդ մեր ամէնէն սրբազան խորքին մէջ ու-
ղեցին զմեզ խոցել, դարձնելով թափառական
բոշաներ, բայց մեր ցեղային կենսունակ ուժը
ամէն կողմ ինքզինքը կ'ապրեցնէ, կ'արժեցնէ
իր թաքուն զօրութիւնը մինչեւ իսկ հիացնելով
զմեզ շրջապատող յառաջացած ազգերը:

Եւրոպայի սրտին վրայ առ այժմ միակ բար-
ձրագոյն հաստատութիւնն է որ ունինք, պէտք
է բովանդակ հայութիւնը, Բարեգործականը,
լրագրութիւնը զայն շրջապատեն բարոյական
և նիւթական լայն աջակցութեամբ եթէ չենք
ուղեր Թալէթի ըսածին պէս իբրեւ բոշաներ
զրջել օտար պողոտաներու վրայ, մնալով լոկ
կօշկակար, դերձակ, խանութներէ՝ որոնք ազգերուն
մեր այն մտաւորականներէ՝ որոնք ազգերուն
առաջնորդող լոյսն են: Ահա Սամ. Մուրատեան
վարժարանը հայութեան կրակարանը, որ փո-
քրիկ Հայաստան մ'է այս օտարութեան մէջ, և
ամէն ձեռք ունի մեր զաւակները բարձրագոյն
ուսման և դաստիարակութեան առաջնորդելու:

Ու մենք մեր կարգին լսելով աղերսարկու
ձայնը՝ որ կը կրկնէ «Պօրեցիք, շատ աղօթեցիք
որ փոքրիկը խաղաղի», կ'ամփոփուինք մեր
մենաւոր կղզեակին ծոցը, ու կը բարձրացնենք
մեր դարաւոր մշտապաշտօն աղերսը դէպի եր-
կինք, Նարեկեան խնկահոտ արցունքով, անձ-
կագին գոչելով «որ փոթորիկը խաղաղի» հայ
ազգին, նոր ու նոր Պէշկիթաշէաններով:

ԽՄՐ.

Յուլիս ութի մրցանակաբաշխութիւնը շա-
ռաչուն փաստը տուաւ այս հաստատութեան
կարեւորութեան և լըջութեան երբ Ֆրանսա-
կան Պարալիօրեայի մէջ իր սաները 50% յաջո-
ղութիւն բերին, մինչ Ֆրանսայի կառավարական
կամ անհատական երկրորդական վարժարան-
ները հազիւ 25 կամ 30% յաջողութիւն ու-
նեցան: Արդէն մեզմէ առաջ Ֆրանսացին ըմ-
բռնած է Սամ. Մուրատեանի գերը Փարիզի
մէջ. նախարարներ, երեսփոխաններ, մեծամեծ-
ներ հաճոյքով կ'այցելեն այս ազգային տունը,
հիանալով անոր բարեղարգութեան, անոր զա-
ւակներուն կայտառ գեղեցկութեան վրայ:

Լէբուր Պէլլան, մեծահարուստ բարեգործը,
Փարիզի բարեգործական հաստատութիւններու
նախագահ եւ քաղաքապետութեան անդամը,
յուլիս 8ին առթիւ էր որ կ'ըսէր թէ «Ամէն
անգամ հաճոյքով կու գամ տեսնելու այս խե-
լացի և կարմիր երեսներով մանուկները»:

Ողբացեալ Հանրի Լորէն՝ իր վերջին բաժան-
ման վարժարանէն, կ'ըսէր թէ «Ձեր աշակերտ-
ները հանճարեղ տղաքներ են»:

Ահա մեր ցեղային հուսակը, ծաւալոցը, ահա
լաւագոյն միջոցը և տեղը մեր ազգը ճանչցնելու,
ոչ կարեկցութեան տխուր գոյնով այլ փառքի
և արժանիքի ցուցադրութեամբ:

Մրցանակաբաշխութեան հանդէսին համեստ
շրջանակէն դուրս էր ծրագրել, և այդպէս ըս-
տիպուած էր ըլլալ՝ երբ օտար հիւրերը աւելի
բան մը կը պահանջէին՝ որ ըլլար հայկական,
գեղեցիկ և եզակի:

Արտասովոր բազմութիւն մը լեցուած էր
թատերասրահ. ամէն աստիճանի մարդ փու-
թացած էր ներկայ գտնուել. իմ վրաս աւելի
ազգեց այն բազմութիւ գործաւոր, աշխատաւոր
դասակարգը որ կարծես բնազդով եկած էր իր

ազգին բախտաւոր զաւակները շնորհաւորելու: Ժամը չորսին բարձրահասակ և ազնուական կերպերով Լուի Մարէն իր հետեւորդներով թատերասրահ մտաւ՝ աշակերտներու «Մարտէս Եղ»-ի և «Բամ փորոտան»-ի յաղթական երգին մէջ, իր հետն էին մեծահարուստ Լեոնիդ Պէլ-լան, Պ. Ժորժ Փէրը՝ Սիւրիոյ նախկին Մարզ-պանը և վարժարանիս պաշտպան Ժորժի նա-խագահը, Իտալիոյ հիւպատոսի փոխանորդը, Նանսէնեան Պաշտօնատան քարտուղարը, Պ. Պուայոյ՝ Արեւելեան կենդանի լեզուներու նա-խագահը, Ալիսան Ֆրանսէզի քարտուղարը, «Փրորի Պ. Գորյունի տը Վազան»-ներու նախա-գահը, որ «Հանգէսի պաշտօն տասը հայ տղայ ընդունեցաւ ձրի արձակուրդի տանիւ: Կային նաեւ Վերայի, Սեւրի և այլ հեղի-նակութիւններու ներկայացուցիչներ, ինչպէս նաեւ մեր ազգային կարեւոր գէմբերէն շատեր, բարեկամներ և աշակերտներու ծնողքներ:

Պ. Փէրը բեմ էլէլով հանգէսը բացաւ շը-նորհակալութիւն յայտնելով Լ. Մարէնին որ հաճած էր իր սուղ ժամերը զոհել՝ նախագա-հելու համար Հայոց վարժարանի այս հանգէ-սին, մեծ պատիւ և քաջալերանք ըլլալով տես-չութեան, աշակերտներուն և հայ ազգին, որոնք սրտով կապուած են Ֆրանսայի և անոր մըշա-կոյթին և որ օր մը արեւելքի մէջ՝ ինչպէս երբեմն՝ Ֆրանսական ազգեցութեան ռազմա-նէրը պիտի ըլլան:

Պ. Փէրըյի ճառէն յետոյ Պ. Գ. Փափազեան «Կիլիկիա» երգչախումբէն՝ մեներգեց հայ և նարդիքաւ երէք կտոր: Ապա բժ. Խանճեան Մ. Ռ. Ն. Աշակերտաց ալեւոր նախագահը քանի մը հայրական խօսքեր ուղղեց շրջանաւարտ սա-նէրուն որոնք իրենց յաջորդները պիտի ըլլային և պիտի շարունակէին Մուրատ-Ռափայէլեան սանէրուն կրթական և ազգային մեծ շաւիղը:

Հրամանատար Զ. Խանզատեան՝ վարժարանին քաղաքական անխոնջ և ժիւր տեսուչը՝ շնորհա-կալութիւն յայտնեց բարձրաստիճան ազնիւ-հիւրերուն, իւրաքանչիւրին համար գտնելով պատշաճ խօսք մը բարեգալուստի և համա-կրանքի: Այդ պահուն էր որ աղուոր գիւտով մը ինքրեց որ Նախարարն ինքն անձամբ հաճէր շրջանաւարտներու վկայականներն յանձնել:

Պ. Զ. Խանզատեանէն վերջ աշակերտներու խումբը Պ. Գ. Ալեմշահի ղեկավարութեամբ չորս Ժողովրդական կտոր երգեց, հայերէն՝ Գ. Վարուժանի «Հունձք կը Ժողովեմ»-ը նոյն ինքն ղեկավարէն երգի առնուած հայկական քնքուշ

նկարագրով. ապա Ֆրանսերէն, իտալերէն և անգլիերէն, որոնք շատ եղական և հաճելի եր-գեր էին:

Խմբերգէն վերջ համակրելի նախագահը Պ. Լ. Մարէն բեմ էլաւ խանդավառ ծափերու մէջ, իր պարթեւ հասակը, շնորհալի ժպիտը գէմբին գրաւիչ բնոյթ մը կու տային, ուսկից պարզու-թիւն, անկեղծութիւն կը ցայտէր, և քաղաքա-վարական շինծու նախադասութիւններու տեղ՝ բարեկամի թանկագին խօսքն էր որ պիտի ըլ-սէինք:

Նախ շրջուցիչ գրուատիք մը հիւսեց հայ ազգին՝ զոր շատ մօտէն ճանչցած էր երկու ան-գամ Հայաստան ճամբորդելով: Ըսաւ թէ ինքը ուղղակի տեսած և հաղորդակցած էր հայ գրա-դէտին, կրօնականին, քաղաքագէտին և մանա-ւանդ մշակին հետ, գնահատած էր մեր բնածին աշխատասիրութիւնը զոհաբերութեան գերա-դոյն աստիճանով: Մանաւանդ մեր ցեղային ա-ռաքինութիւնները, մեր ընտանեկան սրբու-թիւնը զինքն յափշտակած էին: Որչափ, ըսաւ, կապուած մնաք ձեր ցեղին, ձեր հայրերուն, ձեր հաւատքին՝ այնքան կրնաք ապահով ըլլալ ձեր ազատ հայրենիքին, որուն համար այնքան զոհեր տուիք: Մի յուսահատիք, Աստուծոյ նա-խանամութիւնը մեծ է, դուք շատ կրեցիք, շատ ալ պետք է որ վարձատրուիք: Դարերով կատարած ձեր զոհողութիւնները, թափուած անմեղ արիւնը արգարութիւն կը պահանջեն և Աստուծոյ արգարութիւնն ուշ կամ շուտ կը հասնի, պատրաստ եղէք զայն ընդունելու: Դուք մեծ անցեալ մը, մշակոյթ և պատմութիւն ու-նէք որ անվկանդ երաշխիք մ'է՛ն նաեւ մեծ ապա-գայի մը: Ես անձամբ տեսայ ձեր Ժողովրդին առաքինութիւնները արմատացած և խոր, հին ու ազնուական, հպարտ եղէք այդ ցեղով և ան-ցեղով, և Ֆրանսայի ազատ հողին վրայ կազ-մուցէք ձեր ազգային հոգւով. հաւատք ունե-ցէք որ օր մը Ալզաս-Լորէնի կամ Լեհաստանի պէս դուք ալ պիտի ունենաք ձեր ազատ և ան-կախ մեծ հայրենիքը:

Նախագահին խօսքերը ծափերու մէջ խառ-նուեցան, մինչ ինքը մէկիկ մէկիկ համբուրելով շրջանաւարտ սանէրը կը յանձնէր վկայական-ները՝ որոնց տակ ստորագրած էր ինք՝ իբրեւ օրուան նախագահ և իբրեւ բարեկամ:

Հոս հաճոյքով կը գնեմ շրջանաւարտներու անունները որոնք Սամ. Մուրատեանի առաջին սանէրն ըլլալու պատիւը կը վայելեն:

Այս շրջանաւարտներէն Մեսրոպեան Պ. Նո-

րայր, Նիկողոսեան Նուպար, Թահմազեան Վա-հան, Տէր-Դաւթեան Ռուբէն, ստացան նաեւ Ֆրանսական Պարսպօրէսն՝ տանելով շատ փայ-լուն յաջողութիւն մը:

Վկայականներէն վերջ շրջանաւարտները զա-նազան լեզուներով շնորհակալութեան և հրա-ժեշտի ուղերձներ ուղղեցին դպրոցի տեսու-թեան, իրենց սիրելի վարժարանին, ընկերնե-րուն և հանգիստականներուն որոնցմէ կը բաժ-նուէին տխուր շեշտով, անմոռանալի յիշա-տակներով: Հ. Սրապիոն Վ. Ուլուհոճեան ու-սումնասպետ վարդապետը, կարգաց այն հայ և Ֆրանսացի ազնիւ բարեկամներու և հաստա-

տութիւններու անունները՝ որոնք ամէն տարի գեղեցիկ սովորութեամբ մրցանակներ կը զրկեն աշակերտներուն. այսպէս Միւլթարեան Միա-բանութիւնը՝ Վենետիկէն, Ալիան Ֆրանսէզը, Հ. Բ. Ընդհանուր Միութիւնը, Մուրատ-Ռա-փայէլեան Նախկին Աշակերտաց Միութիւնը՝ Փարիզէն, Կարտիներս Ա. քաղաքի, Գերայ. Գէ-տիճեան, Հրամ. Զ. Խանզատեան, Ռ. Որբե-րեանի ընտանիքը՝ ողբացեալ բանաստեղծի յի-շատակին, և այլն: Գրեթէ ամէն լեզուի կամ գիտութեան Ա. Բ. Գ. մրցանակներ սահմա-նուած էին, բայց դասարանական յաջողագոյն-ները քննութիւններու մէջ հետեւեալներն էն:

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ՇՐՋԱՆԱՎԱՐՏՆԵՐԸ (1934)

Ալթունեան Խաչիկ	Լիոնէն	Ընկ	Զմիւռնիացի
Գալէնտէրեան Արամ	Փարիզէն	»	Պուլսէցի
Եղիազարեան Մարտիկ	Փարիզէն	»	Զմիւռնիացի
Թահմազեան Վահան	Գարակէօզեան որբանոցէն	»	Տրապիզոնցի
Թընկըրեան Արամ	Լօզանէն	»	Նէօշաթեալցի
Կլորիկեան Արշաւիր	Պուլսէցի	»	Պուլսէցի
Մեսրոպեան Նորայր	Լիոնէն	»	Պարտիզակցի
Նիկողոսեան Նուպար	Փարիզէն	»	Տրապիզոնցի
Տէր-Դաւթեան Ռուբէն	»	»	Թիֆլիսցի

- Բ. Դասարան. — Տէր-Թովմասեան Ժերայր, Լաչինեան Ենովբ, Զատիկեան Լեւոն:
- Գ. Դասարան. — Շէխիկեան Արամ, Օհանեան Պողոս, Սէմէրճիպաշեան Վահագն, Յովնանեան Պերճ, Լիանոզով Դէորդ:
- Դ. Դասարան. — Տապաղեան Արմէն, Տուվալեան Յակոբ, Լիանոզով Նիկողոս:
- Ե. Դասարան. — Պողոսեան Ստեփան, Հաճեան Արամ, Սարկաւագեան Հրաչ:
- Զ. Դասարան. — Մինասեան Նիկողոս, Զիրբճի Հայկ, Տամլամեան Վահէ:

Ընդհանուր բարի վարքի սրբանակ ստացաւ Համբարձումեան Նուպար:

Մրցանակները երբ բաշխուեցան՝ Նախարարի փափաքին վրայ «Կիլիկիա» երկսեռ երգչախումբը հայկական պարեր և հարսանիքի տեսարաններ՝ ներկայացուց որոնք մեծ գնահատանքի արժանացան մասնաւորապէս օտար հիւրերէն:

Վերջին խօսքը կը մնար դպրոցի տեսուչ Հ. Սահակ Տէր-Մովսէսեանի, որ իր համակրելի և կուռ շէշտով հայրական խրատներ տուաւ շրջանաւարտներուն և ծնողներուն՝ հայ դաստիարակութեան դերի մասին՝ դպրութիւնները հայ պահելու համար. պատասխանեց վարժարանի թերահաւատ բարեկամներուն, նախանձոտներն ըմբերանեց և հուսկ ամենուն ողջերթ մաղթեց:

Երկու ժամ և քառորդ անցած էր, երբ նորէն երգեր, պարեր զուարթ գոյն մը տալով հանգէսին կը փակէին 1933-1934ի տարեշրջանը որ յաղթանակի և ապագայ յաջողութեան մեծ գրաւական մ'էր, ուր անգամ մը եւս կ'ամբարպնդուի մեր հաւատքը միացած հայութեան հզօր ուժին, և կը փափաքենք ողջունել Միւլթարեան Հայրերու և Փարիզի Գաղութին աւելի սերտ կապակցութիւն՝ Սամ. Մուրադեանը ոչ թէ 70, այլ քանի մը հարիւր հայ պատանիներու լոյսի Օշականը դարձնելու:

Թ. ԵՐՈՐԱՅԱՆ

ՄԻԹԱՐԵԱՆ ԴՊՐՈՑ — ԵՐՈՒՍԱՂԵՄ

Յուլիս 8ին քաղքիս ֆրերներու ընդարձակ սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Միւլթարեան դպրոցի ամառվերջի հանգէսը, ուր անգամ մ'ալ տեսանք և համոզուեցանք թէ աշակերտութիւնը կը կրթուի ու կը մեծնայ իբրեւ հարազատ հայ:

Արգարեւ քաղաքիս հայ փոքրամասնութեան զաւակները, որ ի սկզբան հայերէն բառ մ'իսկ

չէին գիտեր, այսօր, շնորհիւ թափուած անխոնջ ջանքերուն՝ անայլմաք կը խօսին ու կը կարգան իրենց մայրենի լեզուն:

Հանգէսը ընտանեկան բնոյթ ունէր՝ խոնուած բաղմունքիւ կաղմուած էր աշակերտաց ծընողքներէն և դպրոցին բարեկամներէն:

Ճոխ էր յայտագիրը: Աշակերտներն իսկապէս անակնկալներ ըրին հրաւիրեալներուն՝ մեծ յաջողութիւն ցուցնելով երգի, արտասանութեան և ներկայացումի մէջ՝ որոնք իրենց կարողութիւնն Վեր էին, գուրս ցայտեցնելով Տեսչին և ուսուցիչներու ձեռնհաս գործունէութիւնը:

Հանգէսին սկիզբը, ուսուցիչներէն Պրն. Ա. Գուլումճեան Տեսչութեան կողմէ շնորհակալութիւն յայտնեց հրաւիրեալներուն և Ֆրէրներու տնօրէնին որ ամէն անգամ սիրով կը տրամադրէ սրահը. ցոյց տուաւ Տեսչութեան կատարած ջանքերն և ձեռք բերած արդիւնքը՝ հակառակ խոչընդոտներու, յիշելով ծրագրին համեմատ աւանդուած հայերէն, անգլիերէն, արաբերէն, ֆրանսերէն և իտալերէն լեզուները, թուաբանական, պատմական և աշխարհագրական նիւթերը, յետոյ տարրական ընթացքներուն մանր ուսումները եւն եւն:

«Բամ փորոտան»էն վերջ փոքրիկներուն կողմէ տրուեցան խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն և արեւելեան պար: Բուռն ծափեր իւրեց և կրկնուեցաւ 14 փոքրիկներու ներկայացուցած Սասունցիներու պարը, արեւելեան տարազով: Շուրջ 20 հոգի աշխոյժ և գեղեցիկ մարզանքներ ըրին Ա. Սաղճեանի հրամաններուն տակ:

Շատ հաճելի և շինիչ էր փոքրիկներուն ներկայացուցած «Չինորսը» բարոյական երգախումբը, ուր սատանան հրապուրիչ կերպարանքներով և խափուսիկ խոստումներով թանկարժէք կը լարէ որսալու համար երկու աղքատիկ ձկնորս եղբայրներ: Փորձանքի պահուն, սակայն, կ'ազատին Տերամօր հրաշքով մը՝ որ տեսարանը կը փակէ սրտաշարժ տպաւորութեամբ:

Բեմին վրայ մեծ յաջողութեամբ փայլեցան Յ. Եղիաեան՝ աշուղի, Յ. Մումճեան՝ ձկնորսի և Մ. Գարճեան՝ սատանայի դերերուն մէջ:

Ամբողջ հանգէսը խօսուն ապացոյց մ'էր թէ ողաբը լաւ ձեռքբերու տակ կը կրթուին՝ ըստանալով առողջ և ուղիղ սկզբունքներ: Բոլոր ծնողները, գիտակից այս իրողութեան, խորին շնորհակալութիւն յայտնեցին Տեսչութեան և գոհութեամբ մեկնեցան:

կ. Թ.

Ի Ա Ֆ Ֆ Ի ՅԱԿՈԲ ՄԵԼԻՔ-ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ԿԵԱՆՔԸ ՈՒ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ԾՆՆԴԵԱՆ ՀԱՐԻԻՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

1835-1935

Յառաջիկայ 1935 թուին կը լրանայ Հայ գրականութեան և մեր Ազգային Վերածնութեան մեծանուն գործիչներէն ԲԱՖՖԻ ծննդեան հարիւրամեակը:

Այս առթիւ տարիներէ ի վեր է, որ մենք հաւաքէր ենք ԲԱՖՖԻ կեանքն ու գործը պատկերացնող բաղմատեսակ նոր տեղեկութիւններ, ցարդ անյայտ էջեր և գրուածքներ, բաղմաթիւ անտիպ և խիստ արժէքաւոր լուսանկարներ, Մեծ Վիպասանի ձեռքով իր բարեկամներուն գրուած պատմարժէք և անտիպ նամակներ եւայլն եւայլն:

Այս բոլորը մտադիր ենք ամփոփել հատորի մը մէջ և լոյս ընծայել յառաջիկայ տարի, ԲԱՖՖԻ ծննդեան հարիւրամեակին առթիւ՝ 1835-1935: Այս յուշարձան հատորը պիտի պատկերացնէ ԲԱՖՖԻ լիակատար և մանրամասն կենսագրութիւնը, որուն պատրաստութեան հաւերացնէ ԲԱՖՖԻ լիակատարը, օգտագործէր ենք Հայ գրականութեան մէջ եղած մար, որքան որ ներած են մեր պայմանները, օգտագործէր ենք Հայ գրականութեան մէջ եղած գրաւոր աղբիւրները, ինչպէս նաեւ ԲԱՖՖԻ մօտիկէն ճանչցող բաղմաթիւ մարդկանց բերած նացի վկայութիւններն և յուշերը և փաստական տեղեկութիւնները:

Եթէ ուէ գրական ընկերութիւն, հրատարակչական մարմին, գրատուն կամ գրասէր անհատ կը ցանկանայ ստանձնել անմահանուն և Մեծ Վիպասանի կեանքն ու գործը պատկերացնող այս յուշարձան-հատորին հրատարակութիւնը՝ կրնայ բանակցել հեղինակին հետ:

ՀԱՅԿ ԱՃԷՄԵԱՆ

Հասցէ՝ Haik Adjémian, Tauris (Perse).

ՅՐԱՆՍԱՅԻ ՇՕԿ-Ի ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ

Լոյս տեսած է 130-ի «ԹԻՒՐԻՔԱԶԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԻԹԵԱՆ ԳԱՂԱՓԱՐԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆԸ» անուն գրքի Ա. հատորը 204 մեծագիր էջով, խնամուած տպագրութեամբ և հեղինակին լուսանկարով:

ԴԻՆԸ 15 Ֆրանք — առարկան ծախար հաշուած

Լոյս տեսնող այս Ա. հատորը գնողները կ'են անմիջապէս բաժանորդագրուին Բ. հատորին, պիտի վճարեն միայն 27 ֆրանք երկու հատորներու համար, իսկ Բ. հատորի լոյս տեսնելէն վերջը գիններու վրայ զեղչ պիտի չըլլայ. իւրաքանչիւր հատորը պիտի ծախուի 15 ֆրանքի:

Վաճառումը և բաժանորդագրութիւնը բացարձակապէս կանխիկ են:

Գրաւաճառներուն և մեծաքանակ գնողներուն մասնաւոր զեղչ:

Դիմել Ֆրանսայի ՀՕԿ-ի Կեդր. Վարչութեան

HOC, 9, Rue Bourdaloue PARIS 9^e